

Sokan érzik magukat elhívottnak...

Interjú Paul M. Zulehner bécsi teológussal a papi hivatások alakulásáról

Professzor úr, egyre kevesebb fiatalember választja a papi pályát. Az 1960-as években Németországban még 500 papot szenteltek föl évente, jelenleg 80 körül van ez a szám. Van erre magyarázata?

Mélyre ható változás megy végbe a tekintetben, hogy milyen értéke van a vallásnak, a kereszténységnek és az egyháznak a társadalomban. A vallás részben privatizálódik, vagyis belső üggyé válik, a vallás egyházi formájának fontossága csökkent – ha nem éppenséggel arról van szó, hogy az emberek mintegy „életük hűtőszekrényének fagyasztojában tárolják” vallásukat, és csak bizonyos szükséghelyzetekben „olvasztják fel” belőle a szükséges adagot. Ez kihat a papi pályára is.

Azok, akik pappá akartak lenni, korábban hivatásról beszéltek. Ez megváltozott?

A papság lelkipásztori foglalkozás volt. A papok közel álltak az emberekhez, és kísérőik tudtak lenni a különböző élethelyzetekben. Időközben azonban a lelkipásztorkodásban tevékenykedők számának csökkenése miatt veszendőbe ment ez az emberközelség. A papi szerep mély átalakuláson megy át: az emberközeli lelkipásztorokból szervezetközeli kisvállalkozók lesznek, lelkipásztori kisvállalkozásokban kell vezetői szerepet betölteniük. Ezt nem tanulták, nincsenek hozzászokva, és az a benyomásom, hogy a fiatalok nem éppen ezt keresik.

Ha egy fiatalember régebben pap akart lenni, akkor sokan gratuláltak a szülőknek, ma inkább részvényt nyilvánítanak nekik. Mitől van ez?

Először is teljesen józanul abból kell kiindulni, hogy igen kicsire csökkent a gyerekek száma. Továbbá ma egészen mások a gyerekek tanulási esélyei. Annak, aki egyszerű körülmények közül jött, korábban ún. kieszemínáriumba kellett mennie; ez megbecsültséget jelentett, és nagy esélyt a társadalmi felemelkedésre. Ezek az okok ma kiesnek. Már nem kell pappá lenni ahhoz, hogy valaki továbbtanulhasson. A pap így még inkább veszít rendkívüliségeből, még kevésbé számít „szent kívülállónak”. Noha a papok tekintélye általánosságban még mindig nagyobb, mint a politikusoké és az újságíróké, de a csúcson ma az orvosok, a „fehér köpenyes papok” állnak. És ha a szülőknek esetleg van valami kis vállalkozásuk, ha szeretnének unokákat, hogy

öregségükben ne maradjanak magukra, akkor már csak ezért sem fogják szívesen látni a katolikus pap nőtlen foglalkozásához vezető utat.

Melyek a lélektani akadályai annak, hogy fiatal emberek a papságra elhívottnak érezzék magukat?

Bizonytalanok abban, hogy ebben a foglalkozásban mennyire fontos még az emberek lelkipásztori támogatása. Továbbá azt látják a velük egykorúaknál, hogy az érettségi után tekintélyes, jól jövedelmező pályákra mennek, ahol komoly karrierre van reményük. És abban a kultúrában, amelyben egészen alacsonnyá vált a szexualitás küszöbe, sokan nem tudják elképzelni a szexualitás megélése nélküli életet a cölibátusban. A házasság nélküli életforma sokakat elretent.

Ha fiatalok mégis úgy döntenek, hogy erre az útra lépnek, akkor ez manapság mindig hivatásból fakadóan történik?

Léteznek a „gondtalan hivatásúak”, akik tüzet fogtak az evangéliumtól, akik az egyház szociális területein vagy az ifjúsági munkában tevékenykedtek, esetleg valahol külföldön szolgáltak egy ideig, tehát azok az emberek, akik nagyon is „belekóstoltak” az evangéliumba, és azt mondják: Számomra fontos a Jézus-mozgalom, és azért vállalom ezt az egyházi hivatalt, mert szeretném előrevinni az evangélium ügyét. Ez az egyik csoport. Van egy másik csoport is – ebbe tartoznak olykor a más valásból vagy felekezettől áttértek és az ún. késői hivatások –; ők valamiképpen csalódtak a modern világban, talán csalódtak a nőkben, vagy rossz tapasztalatokat szereztek párkapcsolataikban, és aztán ilyen, a világtól elforduló módon indulnak el a papság felé. Azt hiszem, e két pólus között még sok eltérő résztypus található.

Úgy véli, hogy – mondjuk így – Isten már nem hív el embereket?

Ha az egyház mindenkit fölszentelne, aki a papságra elhívottnak érzi magát, akkor olyan sok papja lenne, hogy egyáltalán nem tudná, mit kezdjen velük. Mert ha megnézzük a diakónusok, a lelkipásztori referens nők és férfiak, a teológiát tanulók körében végzett kutatásokat, akkor kiderül, hogy igen nagy részük azt mondja: Kész lennék arra, hogy fölszenteltessem magam, és vállaljam a papi hivatalt, de az egyház olyan feltételeket állapított meg, amelyeknek nem felelek meg. Tehát tulajdonképpen nem

hivatáshiánnyal, hanem felszentelési hiánnyal van dolgunk. Ez abban is megmutatkozik, hogy a mai szükség-helyzetben az egyház laikusokat állít olyan pozíciókba, amelyek tulajdonképpen papi jellegűek. Úgy is lehetne mondani, hogy ma sok „felszentetlen pap” van, akik a papok feladatait végzik, de erre nem avatták fel őket. Nem hiszem, hogy ez az állapot sokáig fennmarad. A pápa környezetéből is azt hallom, hogy sok püspököt arra kér, tegyenek javaslatot, hogyan lehet megtisztítani ezt az egyház számára végső soron elviselhetetlen helyzetet.

Létezik olyan javaslat, hogy a jövőben kétfajta pap legyen: a házasság nélküli pap, aki „kipróbált férfiként” áll az életben, és az a férfi, aki nőtlenként él.

Ez a javaslat Fritz Lobinger dél-afrikai püspöktől származik. Ő azt mondja, hogy igen sok olyan egyházközsege van, ahol az egyházközsegi életben jelentős tapasztalatokkal bíró személyek élnek, és már a korai egyházban is úgy volt, hogy ezek közül képeztek ki egyeseket, és szentelték föl őket. Lobinger püspök a „vének csapatának” nevezi ezeket, amivel nem a korokra, hanem azokra a tapasztalatokra utal, amelyekkel rendelkezniük kell azoknak, akiket ezekből a csoportokból föl lehet szentelni. Hiszem, hogy minden hívő közösségben léteznek ilyen tapasztalt személyek, olyan emberek, akik világi területen magas szintű szociális és kommunikációs hozzáértésre tettek szert, és az evangéliumot követve élnek. Ez nagy esélyt jelent a jövőre nézve.

Őn nem látja akadálynak a nőtlenségi kötelezettséget a papi hivatás szempontjából?

Nem. Lobinger püspökkel együtt vallom, hogy fel kellene értékelni a cölibátust, mivel ez a karizma nagyon is létezik. De talán igaza van Johann Baptist Metznek, aki azt mondja, hogy a házasság nélkülieket később inkább a szerzetes rendekben fogjuk megtalálni. Hiszen az egyház hagyományában már léteznek ilyen lelkipásztorkodó papi közösségek, például az ágostonosok vagy a premonstreiek. A papi nőtlenség a jövőben rá lesz utalva a közösségi életformára. Az egyedül élő nőtlen pap valóban szélsőséges kivétel lesz.

Klaus Hofmeister

Forrás: Publik-Forum Extra, 2015. január